

НИШ И ВИЗАНТИЈА XIX / NIŠ AND BYZANTIUM XIX

„Похвала истини или Васкрс Византије”
“In Praise of Truth or the Resurrection of Byzantium”

РЕЗИМЕ / SUMMARY

Name	MIGUEL GALLÉS
Title	dr
Organization address	Departament d'Art i Musicologia Carrer de la Fortuna, Edifici B Campus de la UAB · 08193 Bellaterra (Cerdanyola del Vallès) · Barcelona · Spain
Home address	Avinguda Diagonal, 486 (5e 3a). 08006 Barcelona. Spain
Phone/ Fax	00 34 630127269
e-mail	miquel.galles@fje.edu
Theme	. NUNC DIMITTIS WHEN THE OLD BECAME NEW

ABSTRACT

In the course of our studies of a private collection of icons in Barcelona we heard about the convening of this Meeting. At that time, when considering the title of the Congress, we turned our attention to an important and unpublished 17th-century Balkan icon whose topic is none other than that of the Lord's Presentation to the Temple. That historical moment in which Simeon cries out his "nunc dimittis". Why "nunc dimittis" can be related to the resurrection of Byzantium? There are probably many answers. With no intention at all of being exhaustive, we would like to propose and develop some of them:

- The controversial issue of the Byzantine and the post-Byzantine. That is to say, from an iconographic point of view, that the 200 years since the definitive fall of Constantinople cannot avoid granting the icon that we are presenting the character of inheritance / tribute to Byzantium. And, therefore, we can refer to it as essentially Byzantine. Though post-Byzantine.
- The Orthodox Tradition. Without any doubt, this living construction of the Christian faith does not understand certain historical vicissitudes that, having affected it in so many ways, have not been able to bow down the message of Salvation through Christ.
- The detail, unfortunately not always considered / known, by which the Son of God passes from the hands of her Mother to the hands of Simeon. Evoking a transit between the Old Testament and the New Testament. The "formalization" of the before and after, of the old and the new, ...
- The same "nunc dimittis". The exclamation by Simeon that implies that something new begins (!). No doubt, pledge of resurrection.

And, why "nunc dimittis" can be related to the praise of truth? In this case, the answer is especially evident when venerating / "contemplating" the icon. If we consider the words of Simeon - ... for mine eyes have seen thy salvation ... - we clearly feel that outright inner voice that cries out to the four winds

in praise of the truth that the Son of God is here to save us. Simeon, simply, cannot refuse what his eyes have seen! He has to tell the truth!

As mentioned above, we would like to approach these thoughts by means of the presentation/description of an unpublished icon of central Balkans origin and compare it with similar productions. In this way we would be able to end up placing it in time (17th century) and in space (Serbia / North Macedonia / Bulgaria).

Име и презиме	ALEKSANDRA DAVIDOV TEMERINSKI
Наставно-научно звање	Istoričar umetnosti, savetnik, Republički zavod za zaštitu spomenika kulture - Beograd
Адреса посла	Radoslava Grujića 11, Beograd
Кућна адреса	Milutina Milankovića 122/65, Novi Beograd
Тел/факс	061. 55. 45. 610
e-mail	aleks8@eunet.rs aleksandra.davidov@heritage.gov.org
Тема	PERSONIFICATIONS OF THE OLD AND NEW TESTAMENTS IN THE CHURCH OF THE VIRGIN LJEVIŠKA

Р Е З И М Е

The arch of the entrance to the exo-narthex of the Virgin Ljeviška church in Prizren, displays two personifications: young winged girls in elegant, light, sleeveless dresses. First personification is identified as the New Testament by the inscription and by the figure of Christ while the other is identified as the Old Testament only by the inscription. “The truth” for Christianity and “the shadow” for Judaism were widely recognizable terms used by Christian theologians and church writers. They signify Christianity as the truth and Judaism as a shadow that had covered the truth, until Christ – the Messiah – came to reveal it. That is why personification of Christianity is represented as victorious and triumphal and personification of Judaism as defeated, which is one of the common places in Christian theological texts. The monumental presentation in Virgin Ljeviška is the last one that faithful faces while leaving the church, which gives it a special importance.

My aim in this research is to reconsider the meaning of personifications of the Old and the New Testaments at the Virgin Ljeviška entrance.

Name	ROZMERI BASIC
Title	Professor of Art History
Organization address	The University of Oklahoma
Home address	520 Parrington Oval, Norman, OK 73071, USA
Phone/ Fax	(405) 370-3125
e-mail	rozmeri@ou.edu

Theme	RESURRECTION OF BYZANTINE STYLE IN 13 TH CENTURY CITY OF ZADAR, CROATIA
A B S T R A C T	
<p>After the first fall of Constantinople in 1204, the city remained under the Crusader occupation until 1261. During that time the artistic production has not sized but continue to flourish outside the city its remaining territories of the Empire.</p> <p>In general surveys on Byzantine art, it is common to define diversity of styles in the 13th century as linear or Comnene (for example The Studenica Monastery, near Kraljevo, Serbia); sculptural (The Monastery at Sopocani, near Novi Pazar, Serbia), and at the end of the century and beginning of the 14th, the so-called Paleologian renaissance, with full influences by works of Italian proto-Renaissance masters (even <i>Deesis</i> mosaic panel in the Church of Hagia Sophia in present-day Istanbul, erected at the very end of the occupation, revels elements of softer forms and sensual depictions of figures of Christ and Virgin Mary).</p> <p>However, in some geographic areas typically not studied for Byzantine art production that had been only temporarily and not willingly part of the Byzantine Empire, there are startling works of hybrid stylistic origins, rather difficult to classify according to existing formal categories. For example, in present day city of Zadar in Croatia, the Collection of Religious Art in the Church of St. Mary includes several large 13th century carved marble icons that only can be recognized as synthesis of two styles: Romanesque and Byzantine. It is important to note that Zadar was the starting point of the Fourth Crusade heading to the Holy Land via Constantinople. It is my opinion that the “resurrection” or revival of Byzantine style in this province, originated in some local workshop with master or masters who lived in Zadar and could not forget the fact that the Venetians plundered the city to cover their expenses for renting ships to the Crusaders who failed to pay for the service and offered Zadar as payment instead).</p> <p>It is my goal with this paper to examine and discuss political, economic, and cultural climate in city of Zadar that resulted in rather unique production of works with both western Romanesque elements and Byzantine iconography. It is my hope to reveal possible patrons and market for this type of works during time when the Byzantine capital endured decades of Latin occupation.</p>	

Name	ILARIA PAGANI
Title	Vice director <i>Studi sull’Oriente Cristiano</i>
Organization address	Legal address: Largo Don Giuseppe Morosini, 1 00195 ROMA – Italia Editorial Office: Studi sull’Oriente Cristiano, Circonvallazione Ostiense 183, 00154 Roma - Italia
Home address	Traversa Barberini 1, 58020 Scarlino (Grosseto) – Italia
Phone/ Fax	+39 3296324619
e-mail	soc.direzione@gmail.com
Theme	CONSTANTINE AND HELEN. MODELS FOR CHRISTIAN REGALITY IN THE XV CENTURY ICONOGRAPHY.

ABSTRACT

My research is focused on the influence of Constantine and Helen throughout the history of Modern Europe XV-XVI century.

As for the Emperor Constantine we can notice that his figure is deeply analyzed by historians for the consequence of his politics in the creation of the western medieval concept of imperial power and its relationship with the spiritual role of the Pope.

A key-element in the history of Western Europe is a document believed to be produced by the entourage of Constantin, I mean the *Constitutum Costantini*. This paper influenced all aspects of the political culture between the IX and the XV century, considered the base of the papal supremacy thanks to the connection to the great Emperor who changed completely the history of the Roman Empire. The ideas expressed by the document are represented in many works of art in order to transmit and propagate the Roman Catholic ideology of power. The literature on this aspect is vast and is very important as a starting point for further investigation.

Another aspect of this issue is the influence maintained by this document after the humanistic culture demonstrated it was a fake. So the question I tried to answer in my article in my article published in SOC 21,1(2017), 191-211 is why this *legend of the donation* was retained as an important part of the European History for such a long time, even after the Protestant Revolution imposed a total revision of all the sources of the religious history.

During the XVI c. the European historians, catholic and protestant, opened a new chapter in the study of the ancient documents related to the Paleo Christian period and the Age of Constantine. The aim was a re foundation of Christianity. For the protestants it was a mean to criticize the Roman supremacy, but on the other side, for the Catholic Church this was the only way to stop the Protestant Revolution and to purify their own side.

It was clear by this time, that the Donation was a fake, that it was not possible to use it for any historical debate, nevertheless in Rome we do not see the end of the *Constitutum* as iconographical element in the papal artistic policy.

On the contrary it seems that this fake document was the base on which the Roman Church developed new iconographies. The ideology hidden in the document was preserved and developed in many works of art. As I demonstrated, we can follow this theme in the roman artistic production during the XVI.

Undoubtedly the long duration of the iconography derived from this legend is due to the historical figure of Constantine as this was interpreted from the XV to the XVII century:

Constantine is the champion of Christianity, the model of the perfect king, is the first reference during political and religious crisis, is the key to solve any conflict between ecclesiastical and lay authority.

In my next paper I would like to focalize my attention on two specific cases of this use of the image of Constantine by the Roman Church in the XV century:

1. The medal produced by Cristoforo di Geremia around 1468 as a clear example of the image of the Emperor re-used in the XV century to transmit a new political meaning related to the situation of the Catholic Church at that time: The bust of *Costantino il Grande* was probably made to commemorate the peace reached after a long period of internal conflict in the Roman Church as it is evident taking into consideration the obverse of the medal in which we found the symbolical representation of the Church itself using the ancient iconography of the Concordia. This medal is linked to the same political and cultural atmosphere generating the frescoes by Piero della Francesca in Arezzo, (before 1466): The Council of Ferrara Firenze, the presence of the cardinal Bessarione in Italy and the idea of reconciliation between the East and the West. Constantine is the reference for his capacity to reach the Peace of the Church.

The bound between Constantine and the Church was not broken by the works of Cusano and Valla at all. Constantine remained a key authority, a milestone on which is possible to refound the Church after a crisis.

2. The second case I will analyze is about Helen and her special status due to the relic of the Cross.

The iconography of Saint Helen in the XV century is less explored so it worth to consider another important cycle regarding the Legend of the Invention of the Cross painted in the church of Santa Croce in Gerusalemme in Rome at the end of the XV century. Here we find the

patronage of a the spanish cardinal Pedro de Mendoza, the so called “Third king of Spain”. He created a specific iconography in which we see Helen, the Cross and the Cardinal joined together. This iconography was a sort of personal emblem for the cardinal that we find in many works of art under his patronage, in particular in the fresco he commissioned in Rome after the rediscovery of the Relic of the Cross in 1492. Helen is considered a perfect example of regality for her contribution to the unity of the roman world under the Cross. My ipothesis is that while Constantine in the XV century is considered the model of Concordia between East and West, Saint Helen and her relation to the Cross is proposed as model for regality, also in Spain in Spain.

Име и презиме	ВЛАДИМИР БОЖИНОВИЋ
Наставно-научно звање	Докторанд Филолошког факултета Универзитета у Истанбулу
Адреса посла	
Кућна адреса	Милићево сокаче 5а, Сремчица, Београд
Тел/факс	0641221537
e-mail	vladimirbozinovic@hotmail.com
Тема	ЦРКВА БОГОРОДИЦЕ БЕЛГРАДКАПИ (BELGRADKAPI) У ИСТАНБУЛУ У СВЕТЛУ НОВИЈИХ ИСТРАЖИВАЊА
РЕЗИМЕ	
<p>Богородичина црква код Београдске капије (Belgradkapi) старих градских зидина у Истанбулу привукла је пажњу само неколицине српских истраживача иако је локалитет на коме се налази од велике важности за нашу историју. Након пада Београда под османску власт 1521. године овде је пресељен један део становништва који је са собом донео иконе и реликвије из Београдске митрополије. Наведене драгоцености смештене су у првобитну цркву у Београдској махали, али је она сасвим порушена у четвртој деценији 19. века. Тада је на месту старије грађевине подигнута садашња црква која је, услед немилих околности, обновљена у другој половини 20. века. Крајем 19. и средином 20. века разматрала се могућност да се на овом месту и даље налазе поменуте иконе па су локалитет изучавали Стојан Новаковић и, након њега, Александар Дероко. Црква је, међутим, запаљена средином 20. века када су изгореле све иконе са старог иконостаса због чега је у науци ова тема сасвим запостављена. Од последњег истраживања протекло је готово седам деценија, а занимљиво је да је изнад јужног портала цркве остала сачувана једна камена плоча са уклесаним натписом на ћирилици из 1837. године. Стога се у раду посебна пажња посвећује ишчитавању овог натписа при чему се додатно анализирају архитектура објекта и локалитет некадашње Београдске махале.</p>	

Name	ALENKA CEDILNIK
Title	PhD, Assistant Professor
Organization address	Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana, Slovenija
Home address	
Phone/ Fax	
e-mail	alenka.cedilnik@ff.uni-lj.si

Theme	EUDOXIUS OF CONSTANTINOPLE AND THE PRO-ARIAN BISHOPS OF ILLYRICUM. CONTRIBUTION (III) TO THE CHRISTIAN PROSOPOGRAPHY OF THE <i>DIOECESIS THRACIARUM</i>
ABSTRACT	
<p>Presented in collaboration with Dominic Moreau (Assoc. Prof., University of Lille/UMR 8164-HALMA, France), this paper will focus on Bishop Eudoxius and his contacts with pro-Arian prelates from Illyricum, first of all, Valens of Mursa and Ursacius of Singidunum. On this basis we will seek to demonstrate the nature and purpose of their cooperation in the context of the Arian controversy, as well as the efforts of Constantinople to extend their influence in the politico-ecclesiastical sphere. Eudoxius was began his ecclesiastical career as bishop of Germanicia, but he then became bishop of Antioch in 357 and, finally, of Constantinople in 360. In the sources, he is first appearing at the Council of Antioch in 341. Athanasius reports that he received his bishop's position precisely because of his Arian orientation and the support he received from the Eusebians. Moreover, he is also ranked among the Eusebians by Athanasius (aside Valens and Ursacius). In order to shed light on the background of their cooperation, a particular attention will be paid to the following events: 1- Eudoxius' participation, in 341 and 343, at the synods of Antioch and Serdica; 2- his role, in 344, as a member of the delegation sent by the synod of Antioch to the Western bishops; 3- his participation, in 351, at the synod of Sirmium; 4- his consecration, in 357, as bishop of Antioch together with the aims of the synod he organised in the following year; 5- his role, in 359, at the synod of Seleucia; 6- his consecration, in 360, as bishop of Constantinople.</p>	

Name	МАРКО ДАБИЋ
Title	Докторанд на Одсеку за историју и археологију, Факултет за географију и историју, Universitat de Barcelona
Organization address	Universitat de Barcelona, Carrer de Montalegre, 6, 08001 Barcelona, España
Home address	Carer de lo Gaiter del Llobregat, n.113, P01 02, El Prat de Llobregat 08820 España
Phone/ Fax	+34692022136
e-mail	markodab@yahoo.com
Theme	ПНЕВМАТОЛОГИЈА СВЕТОГ НИКИТЕ РЕМЕЗИЈАНСКОГ
ABSTRACT	
<p>Свети Никита Ремезијански је најзначајнији богослов ранохришћанског Илирика. У својих шест књига катихеза, намењених онима који су се спремали за Свету тајну крштења, једноставним и јасним стилем је изнео основна хришћанска учења. Катихезе су настале крајем 4. века, у времену, између осталог, интензивне борбе Цркве са јереси Духобораца - Македонијеваца. Због тога, Свети Никита добар део својих крштењских поука посвећује одбрани вере у пуноћу Божанства Светога Духа. Заснивајући своју Пневматологију на Никејском Символу вере и на Светом писму, Свети Никита наглашава ипостасну карактеристику Светог Духа, „који од Оца исходи“ (Јн 15,26). Дух Свети, заједно са Оцем и Сином, ствара свет, оживотворава га и освећује верне. Он је треће лице Свете Тројице, једнак Оцу и Сину по божанству и сили. Он је извор светости, светлост душа и давалац добара.</p> <p>Користећи богословску методологију и аргументацију великих Отаца 4. века - Василија Великог, Григорија Богослова, Атанасија Великог и Амвросија Миланског, као и своју личну, Свети Никита ствара један од првих пневматолошких трактата на латинском језику.</p>	

Име и презиме	АРИАДНА ВОРОНОВА
---------------	-------------------------

Наставно-научно звање	PhD. Шеф катедре историје и теорије хришћанске уметности факултета Црквених уметности
Адреса посла	Русија, Москва 115184, Новокузнецкаја улица, 236. Православни Свето-Тихоновски универзитет
Кућна адреса	Русија, Москва, Озерковска обала, 48/50, зграда 2, стан 93
Тел/факс	+7 916 286 53 73
e-mail	variadna2@yandex.ru
Тема	ПРВА ЗАДУЖБИНА У МОСКВИ – МАНАСТИР СПАСА ПРЕОБРАЖЕЊА НА БОРУ У КРЕМЉУ – И СЛИЧНИ ЕЛЕМЕНТИ ИЗ РУСКЕ И БАЛКАНСКЕ АРХИТЕКТУРЕ XIV ВЕКА
РЕЗИМЕ	
<p>Реч је о наставку теме заједничких карактеристика у архитектури руских и српских задужбина, односно архитектури Москве из њеног најранијег периода. Конкретно реч је о најстаријем у Кремљу манастиру Спаса Преображења на Бору, а укупно су од XIV века све до Октобарске револуције на територији Московског Кремља деловали 5 манастира.</p> <p>Поред тога, желим да скренем пажњу колега на чињеницу да је у саставу неких руских храмова XIV века постоји једна значајна детаљ карактеристична за балканску црквену архитектуру средњовековног периода, наиме носачи зидних углова. Једна од сорти ове врсте, односно црква са скривеним унутрашњим крстом, укључује јединствени руски храм, чији састав припада овом ретком «пилонском типу» или «храму са угаоним стубовима» у руској архитектури, који је у XII—XIV вековима био распрострањен углавном у јужнословенским земљама.</p> <p>Низ паралела са карактеристичним појавама у архитектури балканских средњовековних држава, почев од принципа организовања кнежевских манастира попут српских задужбина и завршавајући конструктивним пријемама, нарочито изградњом зидних угаоних носача се може објаснити јачањем међудржавних односа у проучаваном периоду, као и усвајањем византијских традиција (у њиховој балканској верзији) у архитектури постмонголске Русије.</p>	

Име и презиме	ДР ЈАСМИНА С. ЋИРИЋ
Наставно-научно звање	доцент
Адреса посла	Филолошко-уметнички факултет, Универзитет у Крагујевцу, Јована Цвијића бб, 34000 Крагујевац
Кућна адреса	
Тел/факс	0631905959
e-mail	Jciric0905@gmail.com
Тема	ПАТОС У ПРИПРАТИ ЦРКВЕ СВЕТЕ ТРОЛИЦЕ У РЕСАВИ: СТАЗА КА ВИШЊЕМ ЈЕРУСАЛИМУ

РЕЗИМЕ

У фокусу овог рада налазе се орнаменти изведени на патосу припрате цркве Свете Тројице у манастиру Ресава. Имајући у виду документацију у вези са рестаурацијом патоса где се поступком анастилозе дошло до првобитног изгледа, у раду ће бити анализирани делови првобитне орнаменталне структуре патоса припрате. Са великом сигурношћу се може анализирати хелиоцентрични мотив начињен од осам кринова окренутих према централној кружници, као и један источни крак укрснице која креће од централног дела. Није до сада примећено да је стилизација кринова у централној розети патоса, потпуно идентична стилизацији кринова у прстену централне куполе конструисане изнад наоса храма. Сличан мотив налази се и на прислоњеним колонетама уз ступце који подупиру куполу. Западни део укрснице покривен је мотивом соларних дискова што ће такође бити засебно анализирано. У Житију деспота Стефана Лазаревића Константина Философа остали су трагови који посебно указују на визуелни конструкт стазе према Вишњем Јерусалиму. Имајући у виду да је патос у цркви Свете Тројице уистину конципиран као стаза којом се пролази кроз припрату потом улази у наос где се напослетку налази портрет деспота Стефана Лазаревића непосредно уз портал над којим је су приказани Пророци Давид и Соломон, као и Рука Господња са душама праведника, долази се до закључка да се припратом цркве Свете Тројице, орнаменталном структуром која је очувана на патосу желео истаћи мотив пустиње као и мотив тиховања и стазе према Господу.

Name	ELIZABETA DIMITROVA, ORHIDEJA ZOROVA
Title	Full Professor, Project Manager
Organization address	Faculty of Philosophy, University of Ss Cyril and Methodius, Directorate for protection of cultural heritage, Skopje, Republic of Macedonia
Home address	Atinska 25/31, Skopje, Republic of Macedonia „Jani Lukrovski“ 9/2-19, Skopje, Republic of Macedonia
Phone/ Fax	
e-mail	elizabetha@fzf.ukim.edu.mk goulot@gmail.com
Theme	OLD TESTAMENT ABRAHAM AND HIS JOURNEY THROUGH ICONOGRAPHY OF MEDIEVAL MACEDONIA

A B S T R A C T

If one should examine the clusters of Biblical iconography within the artistic creativity (monumental painting, icon painting) and objects of material culture (archeological artefacts: jewelry, metal seals, pottery, minting etc.) of Medieval Macedonia, one will find that the New Testament motifs prevail over the Old Testament ones. However, the image of the righteous Abraham, as well as the scenes illustrating his deeds have been executed in highly impressive iconographic variants on products of both disciplines (art history and archaeology): as visual allegories in the Eucharistic context of the executed fresco ensembles or as ornamental decor with prophylactic character in the production of utility objects. In that regard, the paper will focus on the most representative examples of the depicted Old Testament Abraham as a Biblical individual with a multifold significance, both ideological and religious. As a founding father of the covenant and an obedient follower of God, the righteous Abraham from the ancient Jewish history became the prototype of all believers in Christianity acting as a link between the Old Testament prophecies and New Testament soteriology; thus his image and actions depicted in iconographic contexts testify to the significant role of the forefather Abraham as a symbolic prefiguration associated with the messianic power of the expected Messiah.

Name	КОНСТАНТИН М. ВАФИЈАДИС
------	--------------------------------

Title	Research Associate, Lecturer
Organization address	Атинска црквена академија, Хрисалидос 38 14561 Нова Кифисиа, Атина
Home address	Hagios Athanasios 27 32131 Livadia, Boeotia
Phone/ Fax	0030 6976873881
e-mail	konstantinvaf@gmail.com
Theme	КОМЕНТАРИ НА РАСПОРЕД ЖИВОПИСА У СТАРОМ ХРАМУ МОНАСТИРА ВЕЛИКИ МЕТЕОРИ
А B S T R A C T	
<p>Идеја васељенског хришћанства долази (намерава) да спаси хришћански свет на Балкану последице кратке Отоманске владавине. Православна црква као институција,и као заједница, као начин размишљања испреплетена је кроз векове идејом Васељенске Византијеи која преузима на себе да представи и да одржи византијску културу.</p> <p>Наравно византијска уметност опстаје још дуго после Пада Цариграда, кроз многе уметничке струје чији је извор био ништа друго до уметност из времена династије Палеолога и славне српске династије.</p> <p>Један од праваца ,више него вредних ,представља група сликара из касног 15-ог века и деловала је на просторима Касторије и Охрида.</p> <p>Ова радионица је директно везана са сликарством Касторије у другој половини 14-ог и почетком 15-ог века. Хронолошки гледано, прво дело групе сликара су фреске управо из старог храма Великих Метеора (1483). Без обзира на бројна истраживања о овој групи сликара још увек постоје многа неодговорена питања.</p> <p>Ко су донатори? Које су биле географске димензије ове сликарске школе? Шта значи ова врста уметности за каснији развој уметности на Балкану али и за балканску културу на крају 15-ог века.</p> <p>Намера овог писаног рада је да одговори на нека од наведених питања уз истраживање наведеног распореда зидног сликарства које је уништено или прекривено другим фрескама из 16-ог века.</p>	

Име и презиме	АНЂЕЛА ГАВРИЛОВИЋ
Наставно-научно звање	доктор наука, научни сарадник
Адреса посла	Институт за историју уметности, Филозофски факултет, Чика Љубина 18–20, 11 000 Београд
Кућна адреса	
Тел/факс	011/2637 125
e-mail	andjela1321@gmail.com
Тема	ПРИЛОГ ПРОУЧАВАЊУ СЦЕНЕ СРЕТЕЊА ХРИСТОВОГ У ВИЗАНТИЈСКОЈ И СРПСКОЈ СРЕДЊОВЕКОВНОЈ УМЕТНОСТИ СА ПОСЕБНИМ ОСВРТОМ НА ИСТОИМЕНУ СЦЕНУ У ЦРКВИ СВЕТЕ ТРОЈИЦЕ У СОПОЋАНИМА (ОКО 1265)

Р Е З И М Е

Представе Сретења Христовог су од најранијег времена заокупљале пажњу истраживача. Па ипак, упркос бројности литературе посвећене овом проблему, поједини примери ових представа одликују се својим специфичностима, које допуштају могућност даље, продубљене анализе, како иконографије, тако и нивоа значења сцене. Овај рад има за циљ да на примеру сцене Сретења Христовог у цркви Свете Тројице у манастиру Сопоћани (око 1265), задужбини српског краља Стефана Уроша I (1243–1276), истражи иконографију Јерусалимског храма односно Светиње над Светињама и разлоге за специфичан вид његовог приказивања. Такође, што је нарочито важно, рад има за циљ да утврди и разлоге који су довели до датих иконографских решења, бацајући ново светло на „начин извођења“ иконографије и значења сцене, као и на начине на које је средњовековни човек и уметник перципирао приказани сакрални наратив односно сакрални простор у целини.

Име и презиме	IOANNIS SISIOU
Наставно-научно звање	Dr. Istoričar umetnosti
Адреса посла	Mitropoleos 25
Кућна адреса	Papamantzari 29
Тел/факс	2467024575
e-mail	Ioannissisiou@gmail.com
Тема	Η ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΤΗΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ

Р Е З И М Е

Η θεμελιώδης έρευνα για την εξέλιξη της τεχνотροπίας είναι μια σύνθετη εργασία η οποία ακόμη διαρκεί. Σε πόλεις με πλούσια πολιτισμική κληρονομιά, όπου η καλλιτεχνική δραστηριότητα μπορούσε να έχει διάρκεια και να υπόκειται σε αλλαγές, βασικά δεν σώζονται σύνολα στα οποία θα μπορούσαμε να αναγνωρίσουμε τη δουλειά συγκεκριμένων προσώπων. Σε αντιδιαστολή με αυτό, ορισμένα κέντρα στις δυτικές περιοχές του Βυζαντίου διατήρησαν έργα τοιχογραφιών και εικόνων, τα οποία μιλούν για την δημιουργία που έχει βάθος χρόνου. Ανάμεσα σ' αυτά ξεχωριστή θέση κατέχει η Καστοριά, η οποία για αιώνες είχε εργαστήρια που διατήρησαν μια πολύτιμη παράδοση.

Име и презиме	МИША РАКОЦИЈА
Наставно-научно звање	др
Адреса посла	Завод за заштиту споменика културе Ниш, Добричка 2, 18000 Ниш
Кућна адреса	Византијски булевар 116/3, 18000 Ниш
Тел/факс	018/523-414; 064/3994388
e-mail	mirakocija@gmail.com
Тема	ИЗУЧАВАЊЕ ВИЗАНТИЈСКИХ И ПОСТВИЗАНТИЈСКИХ ЦРКАВА ГРАДА НИША

РЕЗИМЕ

Постор града Ниша скрива многе, условно речено мале, али не и по свом значењу мање вредне, али свакако недовољно истражене, па и непознате црквене споменике. Евидентна је код истраживача нека врста незаинтересованости за „мале црквене споменике“. Чини се да историјографија црквених споменика са подручја града Ниша још није написана. Почетак изучавања и документовања цркава из периода од XI до XVII века припада љубитељима старина из друге половине 19. века. У новије време није се много повећало интересовање истраживача за црквено наслеђе Ниша. Чак и модерна издања наших истраживача неретко не препознају значај, посебно архитектонских облика нишких цркава. Ипак, нова сазнања до који се дошло последњих деценија изменила су слику о помало заборављеној културној ризници Ниша. Сада се полако отвара пут који води црквене споменице византијског и поствизантијског Ниша ка заслуженом месту у српској, балканској и византијској историји уметности. Покушаћемо да се сетимо свих истраживача који су за то заслужни.

Name	ROBERT MIHAJLOVSKI, LJILJANA MANDIĆ, MILOJE MANDIĆ
Title	PhD
Organization address	La Trobe University, Melbourne / Museum of Užice
Home address	1/49 Stafford Street, Abbotsford 3067, Vic, Australia
Phone/ Fax	61-433275510
e-mail	r.mihajlovski@latrobe.edu.au
Theme	A TOMBSTONE EPITAPH AT THE ANNUNCIATION CHURCH IN KARAN

A B S T R A C T

In 1998 an archaeological excavation was conducted at the church of Holy Annunciation of the Virgin Mary or 'White church' (Bela crkva karanska), in Karan, by the archaeologists Miloje Mandić and Ljiljana Mandić from the Užice Museum. The church known as the 'White church', was the endowment of the Župan Petar Brajan. It was built in the middle of the 14th century on the remains of an earlier building. By the 14th century the medieval necropolis was established in the courtyard of the church in Karan, mainly for the nobility and the clergy. During the archaeological excavations in the church yard a rare tombstone with Cyrillic epitaph was unearthed. The preserved Cyrillic inscription contains seven lines with letters that are clear and tight. The morphology of the letters according to the latest analysis belongs to the period between the 14th and the 15th century. At the beginning of the inscription it has a characteristic "Asi kamina" an epigraphic formula that can be seen on the local medieval gravestones between the 13th and 15th century. According to the inscription entombed person named Braišna was executed by the group of Tatars, usually employed as auxiliary troops by the Byzantine, Bulgarian and Ottoman armies. Tatars, mentioned in the inscription sometimes in small groups inflicted terror on the local population within the new historical and political events in the Balkans, resembling the former great power, widely feared in the 13th and 14th century. It seems that during the Ottoman takeover of medieval Serbian state in the 15th century, some Tatar soldiers were engaged in the Ottoman army.

Име и презиме	ДЕЈАН С. РАДИСАВЉЕВИЋ
Наставно-научно звање	Докторанд, Одељење за историју, Филозофски факултет, Универзитет у Београду
Адреса посла	

Кућна адреса	Шпанских бораца 16/21, 11070 Нови Београд
Тел/факс	0631687890
e-mail	dejanradisavljevicanthro@gmail.com
Тема	ТРАГОМ СРЕДЊОВЕКОВНОГ НАДГРОБНОГ НАТПИСА ИЗ ЈАКОВЉА (АЛЕКСИНАЦ)
РЕЗИМЕ	
<p>У раду је посвећена пажња једном готово заборављеном надгробном натпису насталом у XIV веку у околини Алексинца, а који до сада није био предмет посебних интересовања српске историјографије и лингвистике. С друге стране, бугарски и руски историчари су садржај надгробног натписа тумачили пре свега у контексту расправе о границама Бугарске (Видинске) државе, али и кроз анализу историјских узрока распадања Српског царства. Такође, изнето је и неколико опречних претпоставки о идентитету Срацимира, и обиму његове државе, у којој је преминуо Георги Коста, у чију част уклесан надгробни натпис. На основу епитафа Георгија Косте из Јаковља, недавно откривеног надгробног натписа из Каоника (13 км северозападно од Јаковља), насталог у доба цара Степана (Уроша), и повелје манастиру Дренчи из 1382. године, покушали смо да дамо хронолошки оквир трајања појединих властеоских држава у жупи Загрлати у другој половини XIV века.</p>	

Name	IVAN VASILEV
Title	Adjunct professor, PhD Candidate
Organization address	Balkan Heritage Foundation/ New Bulgarian University, Bulgaria
Home address	
Phone/ Fax	+359 898 681 366
e-mail	ivan.giugio@balkanheritage.org
Theme	THE “DISCOVERY“ OF THREE POST MEDIEVAL CHURCHES BY THE FRESCO-HUNTING EXPEDITION IN NISHAVA REGION, BULGARIA
ABSTRACT	
<p>Since 2008 the Balkan Heritage Foundation, Bulgaria has been conducting an annual research expedition and field school for the documentation of endangered medieval and post medieval Christian Orthodox churches located in western Bulgaria. This project, the Fresco-Hunting Expedition, has recorded dozens of ecclesiastical edifices and their frescoes and artifacts. The churches presented a plethora of late (12th to 15th) and post medieval (15th to 17th centuries) edifices with humble architecture but often with interiors with preserved frescoes. Many of them were in different stages of deterioration (from stable buildings but with damaged or crumbling fresco layers to real ruins) or had been subject of mistreatment. The published data about many of these monuments remains insufficiently informative according to the contemporary scholarly standards. Sometimes only very basic information (such as the church patron and cadastral plan, address, status and suggested date of construction) about certain monuments can be found solely in the state and municipal registries and even then it can be wrong or contradictory.</p> <p>One of the main tasks of the Expedition was to verify existing and add new data about the medieval and post medieval monuments in focus. The churches' ages were of particular interest as many of them were thought to be built in 19th century which contradicted our initial field observations and preliminary historical/archaeological or architectural analyzes of certain buildings. Our team discovered that the dating of many edifices suggested by previous scholars, governmental or municipal officers and local narratives was based on visible elements such as mural paintings and inscriptions and broadly lacked the</p>	

evidence that any architectural or archaeological survey could have brought. It should be noted that frequently these dates were defined a while ago (up to 100 years) when the buildings were still in operation and in relatively, if not very good shape, so did not reveal much about their history and construction. Meanwhile few Bulgarian scholars were interested in visiting, verifying or revising the initial interpretation of their history. The Expedition has taken on this task and has discovered explicit evidence proving earlier dates for at least three Christian temples that we visited between 2010 and 2019: the monastery church of Sv. Nikola Letni (St. Nicolas of the Summer) near Golesh and the churches of Sv. Spas (St. Saviour) in Vasilovtsi and Vsi Svetii (All Saints) in Golemo Malovo – all located in the Upper Nishava region, Bulgaria. The three churches present three similar case studies because of their very limited publication record and the common opinion that they were built in the 19th century contradicting the traces of their earlier (pre-19th century) history: fresco layers or architectural elements and features, exposed as result of various deterioration processes in the 21st century. The paper presents these case studies, providing evidence for dating them to the post medieval period. A sideline in the article discusses the use of the terms late medieval and post medieval concerning Balkan medieval archaeology.

Name	Lars Ramskold
Title	Dr.
Organization address	
Home address	Starrangsringen 16, 11550 Stockholm, Sweden
Phone/ Fax	0046 76 878 8080
e-mail	lars.ramskold@telia.com
Theme	The AVGVSTVS / CAESAR and CAESAR / XX silver medallions from the interregnum 337 CE
ABSTRACT	
<p>Interpretation of an enigmatic group of 4-siliquae silver multiples, usually thought to commemorate the vicennalia of Constantine caesar in 336/337, has been hampered by misidentification of some producing mints as well as by the lack of a well-supported date. This study removes Constantinopolis and Nicomedia from the list of producing mints, but adds the mint of Rome. Seven mints were striking these medallions: Treveri, Arelate, Lugdunum, Aquileia, Rome, Siscia, and Thessalonika. In 335 CE, Constantine I divided his empire amongst his sons plus Dalmatius, and six of these mints were in areas under Constantine caesar, either directly or through his guardianship of Constans. Thessalonika was, however, under Dalmatius. Following the murder of Dalmatius, Constans received Macedonia including Thessalonika, in reality meaning that his guardian Constantine Caesar gained control of the city. The production of the silver medallions can thus be pinpointed to the four-month period between the murder of Dalmatius soon after the death of Constantine I 22 May 337 and the proclamation of the three augusti 9 September 337.</p>	

Niš University of Niš 3-5 June 2020

Name	SVETLA PETROVA
Title	Dr.
Organization address	55 Macedoniasr., Sandanski
Home address	9 YanaYazovastr., 1700 Sofia
Phone/ Fax	#359 888 719 414

e-mail	svetlapetrova57@gmail.com
Theme	FOR THE ROUTE OF AN UNIQUE ANCIENT SARCOPHAGUS
A B S T R A C T	
<p>The studied sarcophagus was found in a tomb in the vicinity of Banya village, municipality of Panagyurishte. The sarcophagus was placed in the one-chamber tomb with prostyle, covered most probably with a half-cylindrical vault. The tomb was built at the 30s of the 4th century, being a part of the necropolis of a Roman and Late Antique settlement, situated immediately to a paved ancient road. It was connecting the settlement to the south with Via Diagonalis, passing circa 15 Roman miles from it.</p> <p>At the moment of discovering and still the trough of the sarcophagus was sunken in the terrain. The bottom is built of three marble slabs, while the vertical ones are four. A reused kline-lid with two full-length portraits was put over the trough. This kline-lid is made of extremely white marble in the last quarter of the 2nd century. It is unique for Thrace (in the boundaries of Bulgaria) and surely import from the South, passing a long way from the workshop to the slopes of the mountain Sredna Gora.</p>	

Name	HALÛK ÇETINKAYA
Title	Assoc.Prof. Dr.
Organization address	Mimar Sinan University / Istanbul
Home address	
Phone/ Fax	
e-mail	haluk.cetinkaya@msgsu.edu.tr
Theme	CHURCHES OF NICAIA
A B S T R A C T	
<p>Nicaea, one of the most important cities for Early Christianity, was not studied well enough. This presentation intends to enlighten the scholarly environment based on the recent discoveries together with new approaches to the already excavated churches. Basing on the written evidence, number of the churches and monasteries in and in the immediate surrounding of Nicaea were not more than 11. But recent discoveries added new ones to that list. It is due to on site observations and works done at the local museum enabled the author to suggest the existence of churches.</p>	

Name	VANIA POPOVA
Title	On the Personification of Eirene in the Episcopal Residence in Philippopolis (Bulgaria)
Organization address	Independent researcher
Home address	Sofia, Bulgaria 1359 complex Luilin block 405 vhod A 7 app.
Phone/ Fax	0888 517 606
e-mail	Popova.vania@gmail.com
Theme	EARLY CHRISTIAN PERSONINIFICATIONS

ABSTRACT

The mosaic pavement with the personification of Eirene raised several scientific problems: on the prototype, the meaning/meanings, the date and the workshop. The paper is proposing some possible answers to these problems.

Name	MARINA PERSENG
Title	On the Personification of Eirene in the Episcopal Residence in Philippopolis (Bulgaria)
Organization address	Independent researcher
Home address	Varna, Bulgaria 9000 Galata Borovets 24
Phone/ Fax	00359887877797
e-mail	perseng@abv.bg
Theme	ICONOGRAPHIC AND STYLISTIC DEVELOPMENT OF THE EUCHARISTIC IMAGES IN THE FLOOR MOSAICS ON THE BALKANS DURING THE EARLY CHRISTIANITY

ABSTRACT

The Early Christian period in the Balkans is saturated with profound social, economic and political changes that change the culture of society. This naturally reflects on the Early Christian art system, in the choice of certain Eucharistic scenes, motifs and individual images in the mosaic decoration, in the stylistic characteristics of the mosaic compositions, as well as in their gradual semantic connection with theological Christian concepts.

Име и презиме	ВИКТОР ЛИЛЧИЋ АДАМС
Наставно-научно звање	Редовни професор Филозофски факултет Скопље
Адреса посла	Бул. Гоце Делчев 9А, 1000 Скопље, Р.С.Македонија
Кућна адреса	Мавровска 21, 1060 Скопље, Р.С. Македонија
Тел/факс	+389 78 266 567
e-mail	viktorlilcik@gmail.com
Тема	ПРОБЛЕМ ПРАВЦА РАНОВИЗАНТИЈСКОГ СИГНАЛНОГ СИСТЕМА У ДОЛИНИ РЕКЕ ВАРДАРА (AXIUS)

РЕЗИМЕ

У шестом веку нове ере, када су бројни нападачи пробијали преку реке Дунава, и хрлили ка Тесалоници и пљачкајући насеља и градове на свом смртоносном путу, био је организован грандиозни сигнални систем за алармирање становника.

Претпостављам да су сигнали започињали са више тачака – кастела на десној обали Дунава, спајајући се у једној тачци и водили преко кастела – спекула, чији се остаци налазе на тлу Србије, Косова, Македоније и Грчке.

У оквиру покушаја реконструкција ове сигналне линије кроз Македонију, у долини реке Вардара, предложио сам трасу са осам тачака, кастела –спекула.

У овом раду покушаћу да дам најновија сагледавања о сигналној траси и проблему везе, десном обалом Вардара између подручја Скопља и Велеса.

Такође, предлажем, могућу сарадњу на заједничком балканском научно-истраживачком пројекту између четири савремене државе на овој теми.

Name	GRAHAM JONES
Title	Dr
Organization address	Oxford University School of Geography and the Environment
Home address	45 James Street, Oxford, OX4 1ET
Phone/ Fax	0797 921 3683
e-mail	graham.jones@ouce.ox.ac.uk
Theme	SUNBURST, STARLIGHT AND MOONGLOW: HELENA'S ICONOGRAPHY AND NARRATIVE IN THE CONTEXT OF DIVINE COSMOLOGY
A B S T R A C T	
<p>Over the first 15 years of our symposium I attempted to explore a question for which there can be no absolute answer: Were popular notions about St Helena, mother of the Niš-born emperor Constantine, influenced in her lifetime or later by perceptions of her namesake, the Helen of Greek myth? The question concerns mental attitudes for which no proofs are available. Nevertheless, it invites discussion because the sainthood of Constantine and Helena, the crux of this annual scientific meeting, did not spring into existence fully formed at a specific moment. Nor is the concept of sainthood invented out of thin air, to remain immutable over two millenia. By accepting these axioms we are confronted by critical questions. What is meant by 'sainthood' and 'sanctity'? Where did the idea of sainthood come from? What did it mean to people, pious or pragmatic in their ideas about the supernatural and its interface with daily life and how these ideas influenced their thought and action? How and why did Constantine and Helena become saints of the Christian church, and was the way the church presented them in any way different from how they were perceived by ordinary people? If so, what were the drivers of the distinction?</p> <p>In continued pursuit of these questions, I spoke in 2015 under that year's theme of 'Cities and Citizens in the Byzantine Empire' about the statues of Constantine and Helena in newly consecrated Constantinople, and popular veneration of Constantine's statue which may have been a key factor in his posthumous transition to Christian sainthood. I asked if Helena's own emerging sainthood might have been influenced by similar treatment. I would like now to offer some thoughts on persistent and widespread iconographic and symbolic themes which may throw further light on perceptions of Helena before and after her death, both as a member of an imperial caste still worshipped as divine by court and public, and as a namesake of the Greek Helen. The material includes evidence from coins and medallions as well as literary and other traditions of Late Antiquity and beyond, taking us back in time to ancient Byzantium and the maritime Greek diaspora, while casting forward towards the medieval Byzantine empire, reaching the peak of its power under Basil II's programme of expansion and renewal,</p>	

and its population, locating both in the wider worlds of Eurasia and the Mediterranean.

The common thread is light, a theme and topos that crops up with remarkable frequency when exploring the figures of the two women, whether in formal presentation or popular perception. That themes of light and divine intervention are shared by the mythic wife of king Menelaus and the Late Roman empress is of more than passing interest. We are reminded of a world that passed with universal availability of electric light and its magic transformation of ways of seeing and being seen, as well as of the diurnal round. More specifically my paper will suggest that if Constantine saw merit and profit from self-promotion in the classical guise of the Sun, the spectacle could only be complete with the complementary presence of the other great heavenly lights, the Moon and Venus. The actor to hand was his mother. It is possible that her cooption was a decision of state based simply on the happy chance of her name. It opened up allusions to moonglow and starshine, for the mythologised and venerated Greek Helen had aspects in common with both Venus and Luna in their various guises.

Име и презиме	ДУШАН РАШКОВИЋ
Наставно-научно звање	музејски саветник
Адреса посла	
Кућна адреса	Schroettergasse 39/8 1100, Beč
Тел/факс	0043 650 5339792
e-mail	raskovic.dusan@gmail.com
Тема	ИСТОРИЈСКА ГЕОГРАФИЈА ЦЕНТРАЛНОГ ПОМОРАВЉА У РАНОВИЗАНТИЈСКОМ ПЕРИОДУ

РЕЗИМЕ

Рановизантијски период настаје као последица Велике сеобе народа, када стање континуираног рата мења структуру насеља и топографију насељавања у Поморављу. Није реч о планском подухвату, већ о спонтаном повлачењу у сигурност брдовитог залеђа. Изнимку чини равничарско утврђење „Бедем“ у селу Маскаре, на Западној Морави, на стратешком положају „Саставака“. Свеопштим распадом су страдали магистрални путеви, али утврђења комуницирају. Тако дипломата Приск на путу ка Дунаву, од Ниша 448. год, иде западним падинама Озрена и Сокобањском котлином, преко Бовна, или чак преко Врмце и Кривог Вира, на *Norreum Margi*. *Norreum Margi* је, према комесу Марцелину, место битке Гота и РOMEЈА 505. године, где видну улогу игра кастел Нато (*ad Norreo Margo - castellum, quad Nato dicitur*). Сетимо се средњовековне комуникације, која пролази поред Бедема, којом путописац Бертрадон де Ла Брокијер, 1433. године, од Ниша, преко Крушевца и Некудима, иде према Београду. Претпостављамо да се тим правцем путовало и 505. године.

Ратови су проузроковали милитаризацију, што потврђују налази оружја. Налаз оставе новца на локалитету Укоса, упућује да је Хунска офензива 441/42 год. захватила и висинска утврђења централног Поморавља.

Налази новца показују и опоравак римског живота у Поморављу, од друге половине V века и цара Зенона, а понајвише времена цара Анастасија, до Јустинијанове велике обнове. Крај рановизантијског периода у Поморављу донеће аварска разарања, са падом Сирмијума, Сингидунума и Виминацијума и опсадом Солуна 586. године.

Име и презиме	ЉУБИША ВАСИЉЕВИЋ
Наставно-научно звање	Доктор археологије, музејски саветник

Адреса посла	Народни музеј Крушевац, Трг деспота Стефана 15, 37000 Крушевац
Тел/факс	0612774080, 0641565445, 037418541
e-mail	ljubisa05@gmail.com
Тема	АРХЕОЛОШКИ ЛОКАЛИТЕТИ И НАЛАЗИ ПОВЕЗАНИ СА ЛЕКОВИТИМ ИЗВОРИМА У ЈУЖНОЈ СРБИЈИ.
РЕЗИМЕ	
<p>Тему рада представљају археолошки локалитети налази откривени у окружењу лековитих извора на простору данашње јужне Србије. Налази сведоче да су лековити извори на овом простору били познати, коришћени и поштовани током праисторијског, античког и средњовековног периода. Представљени су налази са локалитета у Нишкој Бањи – Медијани, Миљковцу, Соко Бањи, Бањи Јошаници, Звоначкој Бањи, Крупцу, Туларској Бањи, Сијаринској Бањи, Врањској Бањи, Топлацу и Левосоју.</p>	

Име и презиме	Немања Петровић
Наставно-научно звање	докторанд на одељењу историје уметности Филозофски факултет Универзитета у Београду
Адреса посла	
Кућна адреса	Захумска 33, 11000 Београд
Тел/факс	0631504993
e-mail	nemanja9346@gmail.com
Тема	Процесијски крст из средњовековног Сврљига: Порекло и улога у сакралном опходу
РЕЗИМЕ	
<p>Процесијски крстови, поред икона и осталих богослужбених предмета чине есенцијални део православне литургијске праксе. У византијској историји, крстови већих димензија уско су везани за царски култ. Поред царског adventusa и незаобилазног церемонијала, типичи манастира такође указују на важност процесијских крстова. Наиме, овај рад разматра порекло и улогу једног таквог крста који се чува у збирци Народног музеја у Нишу. Пронађен је пре скоро једног века у близини средњовековног Сврљига. На предњој страни крста у медаљонима приказана су попрсја светитеља сигнирана на грчком језику. Иконографија изведених портрета, међу којима су двојица светих ратника, може помоћи прецизнијем тумачењу функције и порекла крста али и сакралног ареала утврђеног града.</p>	

Име и презиме	ГОРАН ЈАНИЋИЈЕВИЋ
Наставно-научно звање	Проф. иконописа и фрескописа

Адреса посла	Православни центар за младе Св. Петар Сарајевски Немањина 4 Источно Ново Сарајево
Кућна адреса	Булевар Ослобођења 1 Београд
Тел/факс	+381693941437
e-mail	dgjanicijevic@gmail.com
Тема	ИМПЛИКАЦИЈЕ <i>ИСТИНЕ</i> И ЊЕНА ИМАНЕНТНОСТ У УМЕТНИЧКИМ ТВОРЕВИНАМА КАО ФОКУС ИКОНОЛОШКИХ, СТРУКТУРАЛИСТИЧКИХ И ХЕРМЕНЕУТИЧАРСКИХ ТУМАЧЕЊА
РЕЗИМЕ	
<p>Претпоставка <i>истине</i>, која се открива кроз уметнички чин а хипостазира у делу, представља генерички подстицај уметности као феномена од самих њених, магловито сагледаваних почетака. Данашња ревитализација појма, као ппоследица скептицизма XX stoleћа и увођења експеримента у уметнички проседе, представља разлог неопходности истраживања појма <i>истине</i> иманентне уметности, као традицију која је генерисала традиционалну европску културу са којом данашње генерације губе еластичну конекцију. Избором три карактеристична приступа предмету (метода историје уметности), кроз разматрање на наведену тему, тежи се синтези као основи дубљег разматрања <i>слике</i>. Фокус је усмерен ка сфери коју опредељује појам <i>голе истине</i> Ервина Панофског, структуралистичке интерпретације у делу „Уметност и истина“ Ханса Зедлмајра и херменеутичарског декодирања слике на основу „подразумевања истине“ Ханса Георга Гадамера. Такве перспективе примењује и код тумачења неких симбола из уметничких тековина у Србији кроз раздобље.</p>	

Име и презиме	ДР ИВИЦА ЧАИРОВИЋ
Наставно-научно звање	доцент
Адреса посла	Православни богословски факултет Универзитета у Београду, Мије Ковачевића 116, Београд
Кућна адреса	Мије Ковачевића 116
Тел/факс	0642378355
e-mail	icairovic@bfspc.bg.ac.rs
Тема	ОСВРТ НА БОГОСЛОВСКО-ИСТОРИЈСКЕ ОДНОСЕ КОНСТАНТИНОПОЉСКИХ И ФРАНАЧКИХ ОТАЦА ЦРКВЕ У 9. ВЕКУ
РЕЗИМЕ	
<p>Овај рад треба да пружи методолошка питања и одговоре на два можда најбитнија богословско-историјска феномена у хришћанској Цркви у 9. веку на истоку и западу: <i>икноборство</i> и <i>адопционизам</i>. Уз то ће посебно поглавље бити посвећено феномену <i>filioque</i> на западу и одговору Фотија Константинопољског у <i>Окружној посланици</i> (867), која може да се сматра <i>васкрсом богословља на истоку</i>. Анализа богословско-историјских односа константинопољских и франачких отаца Цркве у 9. веку биће заснована на осврту на достигнућа Каролиншке ренесансе и идеје мисионарења у другој половини 9. века. Овим освртом ће бити дијагностиковани проблеми, који су условили касније богословске разлике и догматске проблеме између јерархије у хришћанској Цркви на истоку и западу.</p>	

Name	EIRINI ARTEMI
Title	Dr.

Organization address	Hellenic Open University
Home address	4, Sina st.
Phone/ Fax	00306972057346
e-mail	eartemi@theol.uoa.gr
Theme	THE THEOLOGICAL AND DOGMATIC TEACHING OF GREGORY PALAMAS ON HIS WRITING “THE TEN COMMANDMENTS ACCORDING TO CHRIST”
A B S T R A C T	
<p>In this text, Gregory Palamas explains the tenth commandments of Moses according to the teaching of Christ, and the dogmatic theology of the Church Fathers. Gregory explains how the mysticism of Orthodox Christians can be the vehicle for the interpretation of the tenth commandments based on a christian and jewish tradition. It is important how Gregory resumes all the Church theology of the previous centuries in this synoptic text and unites it with jewish theological teaching. His motivation is the love of the Triune God which helps the believer to be united with the uncreated energeai of God. Only if a Christian lives in accordance with these commandments, he will store up in his soul the treasures of holiness, and he will inherit eternal blessings.</p>	

Name	ЈЕЛЕНА ДАБИЋ
Title	Докторанд на Одсеку за историју и археологију, Факултет за географију и историју, Universitat de Barcelona
Organization address	Universitat de Barcelona, Carrer de Montalegre, 6, 08001 Barcelona, España
Home address	Carer de lo Gaiter del Llobregat, n.113, P01 02, El Prat de Llobregat 08820 España
Phone/ Fax	+34665409446
e-mail	dabicjelena2@gmail.com
Theme	ХОДОЧАШЋЕ ЈЕЛЕНЕ АВГУСТЕ И ПРОНАЛАЗАК ЧАСНОГ КРСТА
A B S T R A C T	
<p>Најзнаменитији догађај из живота Јелене Августе свакако је њено ходочашће у Свету Земљу, а најзначајнији део тога ходочашћа, проналазак Часног Крста. И једно и друго представљају предмет разилажења историчара у ставовима, све до данас. Неки сматрају да је позадина њеног путовања била више политичка, да би се путовање могло назвати ходочашћем, неки да се проналазак Крста није збио у њено време, као и да је био превише обавијен велом мистике да би поједина казивања била сматрана историјским чињеницама. Други опет проналазак Крста од стране мајке Цара Константина сматрају реалним догађајем, а њено ходочашће искреном намером да се поклони Светим местима, не искључујући могућност извесног политичког аспекта њеног путовања у Империји заснованој на новим темељима.</p>	

Име и презиме	МИЛОШ МИШКОВИЋ
Наставно-научно звање	Докторанд, Православни богословски факултет Универзитета у Београду
Адреса посла	
Кућна адреса	улица Краља Петра I 70, Мачвански Метковић, 15356 Глушци

Тел/факс	064/482- 07-63
e-mail	milosmiskovic94@gmail.com
Тема	ПРАВОСЛАВНИ ПОГЛЕД НА АДОПЦИОНИЗАМ У ПРЕПИСЦИ АЛКУИНА СА ФЕЛИКСОМ ИЗ УРГЕЛА И ЕЛИПАНДОМ ИЗ ТОЛЕДА
РЕЗИМЕ	
<p>Адопционизам у Шпанији се појављује у другој половини VIII века на просторима под арапском влашћу. Вођа адопционистичке јереси у Шпанији био је Елипанд, архиепископ града Толеда. Из крајева под арапском влашћу, адопционизам се шири на североисточни део Шпаније који је припадао Франачкој. Феликс, епископ град Ургела, који је у то време припадао Франачкој прихвата адопционистичко учење. Реакција Франачке Цркве и државе на то учење је била муњевита. Пре Алкуиновог повратка из Енглеске одржан је сабор у Регенсбургу 792. године, на коме се Феликс одрекао своје јереси. Вративши се крајем 792. или почетком 793. године из Енглеске у Франачку, Алкуин преузима водећу улогу у Франачкој Цркви у борби против адопционизма. Поред дела које је написао против Феликса из Ургела и Елипанда из Толеда, значајну улогу има и кореспонденција са вођама адопционистичке јереси у последњој декади VIII века. Ово истраживање би требало да пружи православни поглед на адопционизам у преписци Алкуина са Феликсом и Елипандом у контексту теолошких и политичких дешавања у Западној Европи крајем VIII века.</p>	

Име и презиме	МИЛОШ ПАВЛОВИЋ
Наставно-научно звање	Докторанд
Адреса посла	<i>Трг Рудара бб Алексиначки Рудник 18226 Република Србија, ОШ "Јован Јовановић Змај"</i>
Кућна адреса	Максима Горког 4/19
Тел/факс	060/146 62 36
e-mail	pavlovic.n.milos@yahoo.com
Тема	ПРАВОСЛАВЉЕ И ЛАТИНСКА ЈЕРЕС У ДРЖАВНО-ПОЛИТИЧКОЈ ИДЕОЛОГИЈИ ТЕОДОСИЈА ХИЛАНДАРЦА
РЕЗИМЕ	
<p>Теодосије Хиландарац је најзначајнији српски средњовековни писац. Он је своја бројна дела писао са побожном намером да се прослављају српски светитељи, као што су писали и други средњовековни српски животописци и химнографи. Међутим, постоји једна одлика која га одваја од ранијих српских писаца из средњег века. Његова догматско-богословска специфичност са богатим политичко-идеолошким импликацијама огледа се у ставу да је православна вера једино исправна, док су остале јеретичке. Ту он мисли пре свега на римокатоличку веру коју недвосмислено жигосе као јерес и на том схватању је доследно инсистирао у својим списима. Теодосијеви ставови према римској вери долазе као нешто ново у српском високом друштву средњег века. Узроке оваквог писања пронашли смо у спољно-политичким околностима. Главни разлог смо препознали у мишљењу да је Теодосије писао после Лионске уније (1274) када је сећање на латинске злочине у Светој Гори било свеже, а да је још непосредније на њега утицало разбојништво Каталанске компаније која је у периоду 1307-1309. године пљачкала светогорске манастире. Такође, није више било политичког притиска Латинског царства.</p> <p>Овом одликом свог писања Теодосије је отворио простора за богате идеолошке импликације. Својим ортодоксним ставом светогорског калуђера дао је чврсту православну карактеристику својој државно-политичкој идеологији. Он указује својим читаоцима, нарочито будућим властодршцима, да је битна дужност српског владара ширење православља и прогон јеретика, неговање православља предуслов је стварања политички стабилне краљевине.</p>	

Име и презиме	СЛАВИША ТУБИН
----------------------	----------------------

Наставно-научно звање	Дипломирани теолог
Адреса посла	Храм Светог Саве на Врачару
Кућна адреса	Каменорезачка 14г, Звездара, Београд
Тел/факс	064/950-8872
e-mail	slavisa.tubin91@gmail.com
Тема	ВОЈНИЦИ-СВЕТИ МУЧЕНИЦИ: ПОЗАДИНА ЗАХТЕВА ЗА КАНОНИЗАЦИЈОМ И КУЛТ ПАЛИХ РАТНИКА У ДОБА НИКИФОРА II ФОКЕ
РЕЗИМЕ	
<p>Рад се бави импликацијама захтева за канонизацијом палих ратника у боју као светитеља коју је 966. године цар Никифор II Фока представио патријарху Полиевкту и синоду. Царев захтев је одбијен цитирањем 13. канона Василија Великог. Преко анализе позадине царског захтева рад показује агиографско оправдање православности као и генезу идеје коју прати до Лава VI. Рад истраживачки указује на Фокине истомишљенике у клиру, на улогу светогораца и постојање култа у самом примеру Никифора Фоке. Једна молитва из Никифорове <i>Стратегије</i> доказује богослужбену припрему војника пред наступајуће мучеништво. Кроз Скиличине извештаје о стању источне границе као и ширу перцепцију сродних канона 13. канону Василија Великог, научно-истраживачки резултати у централној идеји рада постављају нову тезу о разлогу одбијања царског захтева. Теза се огледа у кризи Цркве да војно свештенство не би узимало телесног учешћа у рату.</p>	

Name	SÁNDOR FÖLDVÁRI, dr.
Title	research fellow; external (part-time) univ. lecturer
Organization address	Debrecen University H-4010 Debrecen, Egyetem tér 1.
Home address	H-2119 Pécel, P.O.Box 36. = prefer this
Phone/ Fax	+36-30-670 91 34
e-mail	alexfoldvari@gmail.com
Theme	THE 'THEOTOKOS' (MOTHER OF GOD) AS PATRON OF THE STATE IN BYZANTIUM AND FOLLOWERS OF BYZANTINE CULTURE: THE HUNGARIAN NARRATIVE OF 'DEVOTION THE HOMELAND TO VIRGIN MARY' AND ITS BYZANTINE BACKGROUND AND PARALLELS

A B S T R A C T

The political theology of the Theotokos in Byzantium made its impacts on the cultural followers of the Byzantine Christianity and (partly) on the “Western” Christian states, too, those were rooted in the Byzantine Christianity as well. As for the first, it was The Kyevean Rus which accepted the Christianity from Byzantium entirely; therefore the Byzantine state cult of Mother of God was imported, too, into Kyiv. We speak about it in the second part of the paper. As for the latest case, The Hungarian Kingdom was turned by its first King St. Stephen I to the Western type of the Christianity, however, it was not ‘The Christianization’ of Hungary, since the Byzantine-type Christianity had already earlier existed among Hungarians, also the Byzantine-rite monasteries existed earlier than the Roman-rite monasteries were found. We do not put into details of discourses about the Byzantine origin of the Hungarian Christianity, nor argue against that. Our purpose is to show some significant parallels between the Byzantine cult of Mary the Patron of the State and the Hungarian idea “We are a State of Mary” thus Mother of God is the ‘Patrona Hungariae’. The origin of this Hungarian state cult was and has been well-researched only in the frameworks of the Hungarian history, while no work has still devoted to the questions of its Byzantine origin. From the broad theme of representation of the political theology of Mary, let us highlight within the frameworks of this paper on the study of Mary's tears as the idealized “soldiers of the Homeland”. It is of great significance that there were different Byzantine cults of Mary as there would be several “Mothers of God” according to these different visual representations and different (monastic or state) cults linked to different feats in the calendar. Among the various attributes given to Virgin Mary (such as Hodēgetreia Ὁδηγητρεία “The Way-Pointer”; Theotokos Θεοτόκος “Birth-Giving-to-God”; then its version as Eleusa ἡ Θεοτόκος ἔλεῦσα “Mother o.G. showing mercy”; also The Orans, “Lady of the Sign”; then Dormition, Κοίμησις, “Mary, Taken-to-Heaven with unspoiled body”, according to the doctrine on the), the icon of Theotokos on the door of the temple in the Blakhernai palace became the winner, since its cult represented the feasting of the power of the state. According to the pious tradition, the tears of Virgin Mary saved Constantinople against the siege of Avars and their barbarian allies in 629, and this “event” resulted a literary ‘topos’ (from George of Pisidia). — Similar features were recorded in East Slavic chronicles, too (the Nestor-chronicle and further “Annals” of Old Russian history), as for instance, a tearing icon of Mary defended Suzdal’ from enemies; or, according to another versions, the same Mother of the God appeared on the walls, crying and her tears saved the state. The icon Theotokos of Vladimir, which is now considered for the symbol of patron of Russian State, was painted in Byzantium and first donated to Kievian Rus, and then Andrei Bogoljubsky took it to Suzdal’ in 1157, later this icon got to Vladimir, and last to Moscow. The cult of Mary developed on the prolific Slavic soil, too, since “the Mother of Homeland” had roots in the pagan Slavic mythology as well. — Last but not least, the Hungarian cult of Virgin Mary as ‘Patrona Hungariae’ could be regarded as a result of impacts by the Byzantine Theotokos, at least in some aspect.

Име и презиме	ИВАНА ЛЕМКУЛ
Наставно-научно звање	др, Научни сарадник
Адреса посла	Православни богословски факултет Универзитета у Београду, Мије Ковачевића 116, Београд 11060
Кућна адреса	Браће Лимијер 2, 11030 Београд
Тел/факс	063/404082
e-mail	jakovljevic.ivana@gmail.com
Тема	“ <i>APUD NAISSUM GENITUS</i> ”: CONSTANTINE IN THE <i>MATHESIS</i> OF FIRMICUS MATERNUS

P E 3 И M E

The earliest source to mention Naissus as the birthplace of Constantine the Great is *Matheseos Libri VIII* by Firmicus Maternus. Written between 334 and 337, this treatise is the most complete astrological handbook in Latin preserved from the Classical period. As revealed by the author, it was composed at the request of his friend, Lollianus Mavortius, a high government official. In the closing chapter of the first book, Maternus discusses the influence of the stars on the physiognomy and disposition of men based on the place they were born, by concluding with the example of Constantine. In a lengthy laudatory passage, he informs us that the emperor was born in Naissus. The chapter closes with an invocation of the planets and a prayer for Constantine and his children, that they may grant them everlasting rule. In another segment, at the end of the second book of *Mathesis*, Maternus states how the emperor is exempt from the influence of the stars, that his fate is determined by the Highest God who governs all things and who appointed him to rule the entire world. Throughout the work, however, Maternus provides us with instances contradicting this statement, mentioning planetary aspects which influenced the emperor to make a certain decision, or those indicating that a person may become an emperor or otherwise be involved with an emperor; even in the case of Constantine, besides imploring the planets on his behalf, Maternus remarks how the emperor received his rule under favourable auspices and calls him fortunate. These inconsistencies can be interpreted as a result of conflicting tendencies of the author to produce a novel cosmological conception of the imperial rule, one that would be less incompatible with a Christian outlook, and at the same time, to provide his reader with technical information necessary for making predictions. In a case of a high standing individual such as his friend and dedicatee, Mavortius, the fate and future were to a large extent affected by the fate and decisions of the emperor. Despite his own warning against responding to inquiries regarding the emperor and the republic, Maternus may have deliberately disclosed some pieces of information required for calculating the horoscope of the ruling emperor, such as his birthplace.

In this paper, we will analyze the afore-mentioned segments of the text in the context of historical and political conditions prevalent at the time it was produced. Thus, we will gain insight into mechanisms of accommodating divinatory practices in the new religious climate of the fourth century, enabling us to demonstrate the relevance of the *Mathesis* as a historical source for the study of Constantine and his age.

Name	ANDIJANA GOLAC
Title	PhD, Art Historian
Organization address	
Home address	Sitnička 27
Phone/ Fax	064/195 18 99
e-mail	golacandrijana@yahoo.com
Theme	THE IMAGE OF RIGHTEOUS JOB IN THE MONASTERY OF ZRZE
A B S T R A C T	
<p>Righteous Job represents one of the most distinguished characters in the Bible and his images in art are abundant. From the time of the earliest Christians, Job has been venerated as a man of great patience, suffering, endurance, as a prophet of baptism and new life, and equally as the prototype of the Suffering and Resurrection of Christ. The subject of this paper is the image of Job in the nave of the Transfiguration church in the monastery of Zrze, where he is depicted in a medallion above the scene of the Imperial Deesis. The aim of our work is to show that his image was directly influenced by that of Christ in the aforementioned scene.</p>	

Име и презиме	ДРАГАНА ФРФУЛАНОВИЋ ШОМОЋИ, МИЛЕНА САВИЋ
Наставно-научно звање	предавач – магистар, предавач - мастер
Адреса посла	Академија Јужна Србија, Одсек за технолошко уметничке студије, Лесковац, Вилема Пушмана 17, Лесковац
Кућна адреса	
Тел/факс	
e-mail	djolekam@gmail.com
Тема	THE HEADDRESS ON THE KETTOR'S PORTRAIT OF NOBLEWOMEN IN THE 14TH CENTURY: SERBIA-BULGARIA
РЕЗИМЕ	
<p>The style analysis of the 14th-century women's headdresses is based on depictions of portraits of the Central Balkan region, more specifically within the medieval Serbian and Bulgarian states. Regarding the forms of the headdress that have been present in the previous period, we have to take into account the fact that these areas were within the Byzantine cultural sphere. All forms of women's headgear should be viewed through a projection of the influence of the Byzantine in ceremonial clothing.</p> <p>The subject of the research is fifteen ktetor's family compositions, which depict the noblemomen with her children and closest relatives as participants in the ktetor's act. The preserved examples show that the title of the landlord significantly influenced the form of the noblewoman's dress, including the headdress itself and the elements of jewelry decoration. The titleholders of the higher titles had expensive headdress that was a kind of representation of insignia, using rich jewelry, which was an illustration of the power and wealth of their families. In contrast, there were more modest variants in material and decoration, with a tendency to imitate expensive shapes, but also headdress that was distinguished by a combination of textiles and jewelry appropriate to the title, or more modest social status of the family. With the latter type, it is not uncommon to find a connection with the festive folk costume of the women of the region from which they originate.</p> <p>The noblewomen wore crowns, wreaths, počelice (worn across the forehead) and caps - big or small, with the obligatory scarf under or over these elements, and often two scarves were used to cover the neck. The hair was usually covered with a headscarf, although in many examples, we are encountering the use of heir nets. Earrings were obligatory jewelry of the headwear, and in their form, they depend not only on the shape of the headdress but also on the wealth of the noblewoman. The most magnificent was big radial, richly decorated with pearls and precious stones using the technique of granulation and filigree, often because of their weight, fastened with a band that fell from the crown or wreath. In another, more modest version, these were rings with one or more strawberries, but no less modest in the technique of making, as confirmed by archaeological findings. All these details indicate the importance of covering the women's head and the attention that was given to it by the neblewomen. The forms of the headdress that existed and their varieties according to their position in society and wealth. Portraits of noblewomen, not only are often proof of their existence and history but are also visual confirmation of some written and archaeological findings on the beautification of women. They are an essential source in the study of the cultural life of the medieval nobility of the Balkans.</p>	